

СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТУ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ

*В. М. Володимиренко, кандидат сільськогосподарських наук
e-mail: volodymyrenko@nubip.edu.ua*

Підвищення ефективності функціонування лісової галузі стане можливим шляхом впровадження інформаційних інструментів управління лісовими та мисливськими господарствами, обласними управліннями і лісовим господарством у цілому. В основі створення дійового інструменту управління є використання інформаційних та комп'ютерних технологій. У статті запропоновано проект інформаційної системи управління лісовим господарством як організації з об'єднанням виробничих і управлінських структур із визначеною моделлю управління.

Ключові слова: *інформаційна система, модель управління, інформаційні та комп'ютерні технології, менеджмент.*

Мета дослідження. Лісогосподарські підприємства – це організаційні структури, для оперативного управління якими потрібні законодавчі, технічні, фінансові та інформаційні інструменти. Сьогодні інформаційні технології є важливим інноваційним та вирішальним ресурсом [1]. Під тиском інформаційних технологій відбувається переродження принципів управління. Необхідно змінювати стиль і методи управління підприємствами, виробничими господарствами та інфраструктурою галузі, переглянути взаємовідносини та покращувати комунікації зі споживачами послуг. Бізнес підприємств лісової галузі є одним із найскладніших.

Усі господарські процеси на підприємствах галузі спрямовуються керівництвом і потребують від менеджменту прийняття обґрунтованих рішень для підтримки життєдіяльності. Для прийняття рішень потрібна різнопланова аналітична інформація про поточний стан виробничо-економічних процесів у господарствах, стан виконання виробничо-фінансового плану, доходи та витрати, основні засоби, активи, запаси, грошові кошти та їх рух, зобов'язання тощо. Для отримання інформації необхідні інструменти її виявлення, вимірювання, накопичення, методики підготовки, оцінки, технології прийняття рішень, інструменти доведення до об'єкта управління та контроль виконання.

Ведення лісогосподарської діяльності в умовах ринкових відносин ставить перед керівниками лісової галузі складні вимоги. Збільшуються

---

* Проект Системи створено за участю фахівців компанії «Памак» (м. Київ, Україна, www.pamak.com.ua) на основі розробок «Системи управління ефективністю організації».

потреби у своєчасному реагуванні як на зовнішні, так і на внутрішні чинники. Ринкові відносини потребують постійного удосконалення технологій, системи управління в виробничих підрозділах лісового і мисливського господарств, дієвої системи для управлінського апарату галузі. Ефективними мають бути не лише окремі прийоми інформування керівників, а й методологія та інструменти всієї системи управління.

До останнього часу управління розглядали як творчий, інтуїтивний процес, що базується на досвіді, довірі, знаннях та інших якостях працівників управління, відповідних менеджерів. В сучасних умовах функції механізму управління необхідно доповнити науковими методами та технологіями [1].

Методика дослідження. Важливим моментом функціонування галузі, як об'єднанням господарюючих і адміністративних структур, є забезпечення функцій механізму управління. Такий механізм може надати Система, побудована на принципах генерації інформації, її цілеспрямованої обробки, вчасного подання в необхідному обсязі до центрів прийняття рішень для огляду та аналізу. Такою може бути архітектура, побудована з систем автоматизації облікових операцій, систем автоматизації процесів забезпечення, систем автоматизації функціональної діяльності, систем забезпечення функцій операційного управління, стратегічного управління галуззю, візуально-моніторингових рішень, обчислювальної і комунікаційної інфраструктури [2].

Охорона і захист лісів, лісозаготівля і переробка деревини, лісорозведення та лісовідновлення – це першочергові завдання виробничих підприємств лісової галузі України. Інформаційне забезпечення процесів моніторингу, аналізу показників діяльності, планування на усіх рівнях управління – основа забезпечення ефективного функціонування підприємств лісової галузі.

Впровадження інформаційних технологій у вигляді систем управління ресурсами і фінансами лісогосподарських підприємств, оперативне підняття управлінської інформації про стан господарської діяльності на рівень обласних управлінь і в цілому по галузі – один із важливих і дієвих кроків зростання ефективності функціонування, важлива рушійна сила розвитку лісового господарства України.

Результат дослідження. Концепція запропонованої архітектури Системи полягає в об'єднанні інформаційних ресурсів виробничих лісогосподарських підприємств шляхом упровадження єдиної інформаційно-аналітичної системи галузі (рис. 1).

1-й рівень ієрархії Системи – менеджмент Державного агентства лісових ресурсів, 2-й рівень – керівництво обласних управлінь лісового та мисливського господарств, 3-й рівень – виконавці робіт та послуг, тобто виробничі підприємства лісового та мисливського господарства. Отже, Система має ієрархічну структуру, що складається з трьох рівнів програмного комплексу, трьох підсистем (рис. 2).

Рис. 1. Організаційно-структурна схема Системи

Система управління лісовою галуззю є такою:

- Державне агентство лісових ресурсів;
- обласні управління лісового і мисливського господарства;
- виробничі підприємства.

Рис. 2. Функціональна структура Системи

Підсистема 1-го рівня забезпечує процес управління шляхом моніторингу й оцінювання поточного стану господарювання в кожному

регіоні; організації та координації діяльності обласних управлінь; аналізу господарської і фінансової діяльності.

Підсистема 2-го рівня забезпечує процес управління на регіональному рівні лісовими та мисливськими господарствами, що передбачає моніторинг і оцінювання фактичного стану господарської діяльності господарств регіону, оперативне управління виробничою діяльністю лісових та мисливських господарств і короткострокове планування.

Підсистема 3-го рівня забезпечує управління і ведення господарської діяльності безпосередньо лісовими та мисливськими господарствами; допомагає планувати й управляти виробничим процесом, вести кадровий, матеріальний, бухгалтерський і податковий облік, формувати управлінську, фінансову та статистичну звітність. Цей рівень дає можливість керівництву підприємства управляти трудовими, матеріальними і фінансовими ресурсами лісгосподарського підприємства. Первинні потужні потоки інформації виникають саме у виробничих структурах (рис. 3).

Рис. 3. Функціональна взаємодія системи управління лісгосподарського підприємства

Для управління діяльністю лісгосподарських підприємств, для цілеспрямованої обробки інформації створюють і впроваджують інформаційну систему управління підприємством (клас систем, що підпадають під концепцію планування ресурсів підприємства – ERP*). Аббревіатуру доповнено знаком * тому, що управління реалізовуватиметься не в повному обсязі, а лише в рамках дисципліни підпорядкованості підприємства в галузі, тому управління здійснюватиметься з урахуванням стратегічної мети: за цілями, через регламентацію бізнес-процесів і через розподіл ресурсів.

До складу системи входять бухгалтерський, податковий і фінансовий контури – еталонні, стандартні для всіх підприємств лісової галузі, які фіксують господарські операції відповідно до прийнятої облікової політики в галузі, правил ведення управлінського обліку. Ці контури системи є «еталонами вимірювання» для усіх господарських структур. Все це складає підсистему 3-го рівня «Системи управління ресурсами і фінансами лісомисливського господарства».

Для центрального апарату управління, обласних управлінь акумулюється інформація: планові показники і показники практичних досягнень господарств і управлінь, повідомлення, знання, що можуть бути використані для планування стратегії, тобто цілей і завдань, що визначають зміст господарської діяльності в середньостроковій та довгостроковій перспективі для господарств, управлінь і агентства в цілому.

Програмна оболонка для цього рівня – підсистема, що обробляє інформаційні потоки виробничих, фінансових, економічних показників діяльності господарств для моніторингу, оцінки й аналізу з метою вироблення функціональних стратегій, задач і інвестиційних проєктів розвитку державного агентства лісових ресурсів України.

В рамках функціональних стратегій розробляють плани розвитку з основних напрямів діяльності. Для цього використовують дані про стан та динаміку основних показників, готують на їх основі фінансово-економічні та виробничі плани, опрацьовують методики оцінки результатів.

Для рівня обласних управлінь ІТ-підсистеми мають підтримувати аналогічні функції з обробки інформації підпорядкованих господарств, забезпечити виконання процесів управління. Джерелами інформації для цього рівня управління слугуватимуть контури забезпечення функцій управління: виробничий, стану виконання фінплану й інвестиційних проєктів, фінансового планування, управління коштами (казначейство) тощо.

Функціонально система всебічно охоплює основні та підтримувальні види діяльності, ділові й адміністративні процеси, має ґрунтуватися на прийнятій в агентстві лісових ресурсів України методології ведення облікової політики (бухгалтерської, фінансової, податкової) та економічної роботи, інтегруватися з зовнішніми інформаційними системами: держорганів, фінансових і соціальних закладів і т. п.

Проектування і створення Системи має оптимальним чином врахувати попередній практичний і методологічний досвід та напрацювання і внести до характеристик свого функціонування інформаційні та комунікаційні елементи науки XXI століття.

Взаємопов'язані ІТ-підсистеми (1-го, 2-го і 3-го рівнів) разом із сховищем даних, обчислювальною і комунікаційною складовою створять галузеву інформаційну систему управління галуззю. Складові Системи забезпечать інформатизацію основних і підтримувальних бізнес-процесів і, головне, функцій процесів управління різних рівнів.

Основою управлінської діяльності має повинно стати інформаційне забезпечення фінансового менеджменту для здійснення аналізу, планування і контролю виконання управлінських рішень за напрямками діяльності.

Висновки

Впровадження інформаційних технологій у вигляді систем управління ресурсами і фінансами лісового та мисливського господарства – один із практичних кроків виконання програми реформування і розвитку лісового господарства України.

Економічна значущість проекту інформаційної системи полягає у підвищенні ефективності в управлінні функціонуванням лісогосподарських, лісомисливських та мисливських господарств у виробничій і фінансовій сферах; наданні оперативної оцінки економічного і фінансового стану підприємств; впровадженні сучасних інформаційних технологій управління.

На основі інформації можна одержувати аналітичні дані, що характеризують стан і тенденції розвитку галузі. Ця інформація може бути основою для ефективної стратегії керування.

Список літератури

1. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. О. Бланк. – К. : Ельга, 2008. – 724 с.
2. Кондратьев В. В. Проектируем корпоративную архитектуру / В. В. Кондратьев. – М. : Эксмо, 2007. – 504 с.

Повышение эффективности функционирования лесной отрасли станет возможным путем внедрения информационных инструментов управления лесными и охотничьими хозяйствами, областными управлениями и лесным хозяйством в целом. Основой создания действенного инструмента управления является использование информационных и компьютерных технологий. В статье предложен проект информационной системы управления лесным хозяйством как организации с объединением производственных и управленческих структур с определенной моделью управления.

Ключевые слова: информационная система, модель управления, информационные и компьютерные технологии, менеджмент.

Effective functioning increase of the forest industry will be possible by implementing information management tools by the forest and hunting households, regional administrations and forest management in general.

At the heart of the development of the effective management tool is the use of information and computer technologies.

In the article the project of forest management information system is proposed as an organization with the united industrial and management structures with the defined governance model.

Key words: information system, model of management, information and computer technologies, management.

УДК 630*17:582.632.1:630*5(477.81/.82)

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ РОСТУ ЗА ВИСОТОЮ ДЕРЕВОСТАНІВ ВІЛЬХИ КЛЕЙКОЇ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

A. E. Оборська, кандидат сільськогосподарських наук

e-mail: alla_oborska@ukr.net

На підставі аналізу ходу росту за висотою модельних дерев вільхи клейкої панівної частини пристигаючих і стиглих деревостанів із пробних площ, закладених у типових лісорослинних умовах Західного Полісся, та статистичної обробки отриманих результатів здійснено аналіз діючих моделей росту за висотою цього деревного виду.

Ключові слова: вільха клейка, модельні дерева, вік, висота, бонітет, моделі росту, природні ряди.

Однією з умов достовірності і практичної придатності таблиць ходу росту і продуктивності є застосування динамічних бонітетних шкал, які враховують особливості росту деревних порід. Поряд із беззаперечними перевагами єдиної шкали для бонітування усіх деревних порід М. М. Орлова [5], багато вчених, зокрема і автор, вказували на її недоліки [6, 8]. Одним із основних недоліків єдиної шкали якраз і є те, що вона не враховує особливостей ходу росту за висотою деревних порід у молодому віці (типів росту).

Бонітет, як відомо, визначають за середнім віком і середньою висотою деревостану певного походження [1]. Таксаційний показник висоти, як функцію віку, вважають найбільш досконалою основою для класифікації насаджень за їх продуктивністю, отже, може бути придатним для побудови однорідних рядів розвитку під час досліджень ходу росту деревостанів [8]. Від точності моделювання динаміки середньої висоти залежить у цілому точність нормативів, адже з середньою висотою майже функціонально пов'язані всі параметри насадження [4].

Мета дослідження – здійснити порівняльний аналіз діючих моделей росту вільхи клейкої на основі статистично опрацьованих результатів ходу росту за висотою модельних дерев панівної частини пристигаючих і стиглих деревостанів цього деревного виду із пробних площ, закладених у типових лісорослинних умовах Західного Полісся.

© А. Е. Оборська, 2015